

Recenze / Reviews

Pranýře v Čechách a na Moravě

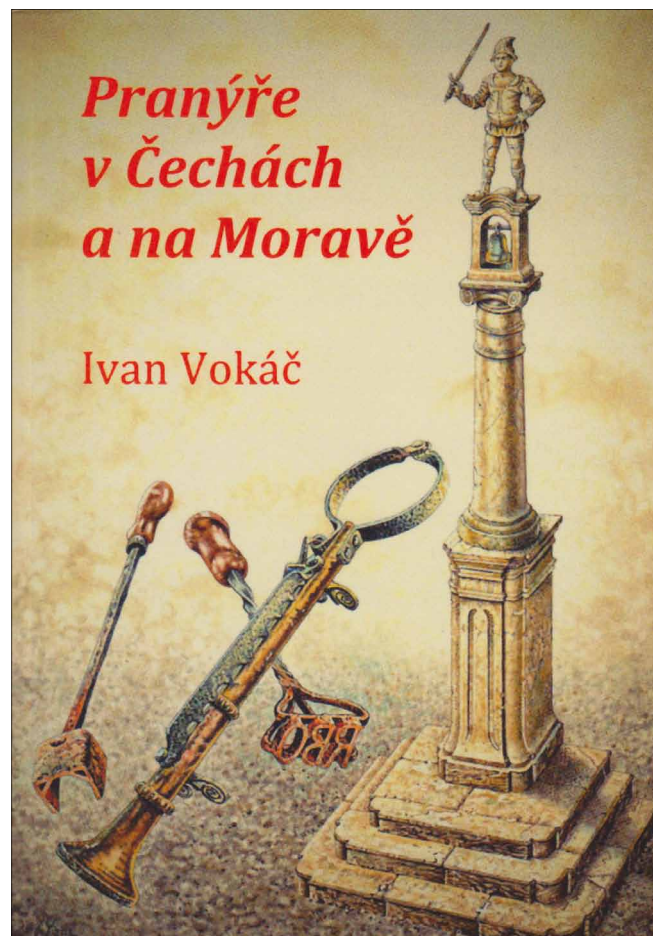
Pillows in Bohemia and Moravia

JOSEF UNGER

Ústav antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity, Kotlářská 267/2, Brno 611 37

Do rukou čtenářů se dostává důležitá publikace související s historií práva, sestávající jednak z Úvodu a z obsáhlého Katalogu pranýřů. V Úvodu kromě zdůvodnění potřeby této publikace je objasněn pojem pranýř a jeho jazykové ekvivalenty v latině, němčině, polštině, maďarštině, slovenštině, ruštině a španělštině. Dále je popsán význam pranýře, který byl symbolem trestního práva. Ve střední Evropě se objevují od přelomu 12. a 13. stol., ale k obecnému rozšíření trestů u pranýřů došlo až kolem poloviny 16. stol. Další část je věnována trestům u pranýře, které kromě stání byly ztřešeny maskou hanby, vložím kovové hrušky do úst, nebo zvláštním oděvem. Vedle toho bývaly k pranýři připevněny i různé předměty jako erby nepřátel, cedulky se jmény, nebo i části těl popravených jedinců. Zajímavý je případ, kdy po Mnichovské dohodě, němečtí občané vyvěsili československé státní symboly na pranýři v jihočeském Přídoči. Někdy byly u pranýře provedeny tělesné tresty či přímo popravy. Pranýře se podle vzhledu dělí na několik kategorií, ať již se jedná o železné kruhy u veřejné budovy, nebo sloupy, potupné lešení, která se v Čechách a na Moravě nedochovala, dřevění „oslí“ s ostrou hranou, klece, nebo komůrky hanby. Pranýře také prodělaly vývoj od jednoduchých praktických funkčních zařízení až po výrazné stavby, které se staly symbolem důležitosti a bohatství obce. V souvislosti se soudními reformami započatými roku 1765 byly pranýře, stejně jako šibenice, odstraňovány. Velmi cenou je druhá část publikace „Katalog pranýřů“, obsahující podrobný popis a vyobrazení pranýřů v šestašedesáti obcích. Každý pranýř je přesně lokalizován a popsán jak po stránce fyzické, tak i historické. Dále jsou uvedeny známé tresty, zdroje poznání a vyobrazení. Nové objevy základů pranýřů jsou náplní třetí kapitoly. Některá nově objevená místa pranýřů byla označena a tak se mohla stát doplňkem k historii města (Brno, Litovel), ale například ve Velké Bíteši tato příležitost nebyla využita. Čtvrtá kapitola se věnuje nedochovaným pranýřům, kterých mohlo být několik set. V páté kapitole jsou uvedeny objekty mylně považované za pranýře,

či takové, u nichž funkce pranýře nebyla prokázána. Pozoruhodný je také nezáměr některých obcí o tyto památky. Na čtyřech stránkách je uveden velmi potřebný slovníček pojmů a na osmi stránkách soupis literatury a internetových zdrojů. Potřebným doplňkem je mapka a polské i německé resumé. Publikace Ivana Vokáče je výsledkem bádání v písemných pramenech a náročné práce v terénu, spočívající v podrobné dokumentaci objektů. Tak jak to již bývá, takováto práce se stane východiskem dalšího bádání. Trochu zvláštní je skutečnost, že tuto z hlediska památkové ochrany i vlastivědného poznání velmi důležitou práci nevydala některá instituce v České republice, ale polské nakladatelství v češtině. Jen doufejme, že to nebude překážkou pro získání publikace českými čtenáři.

Přebal knihy: Ivan Vokáč (2017): *Pranýře v Čechách a na Moravě*. Gajków: Wydawnictwo Stowarzyszenia Ochrony i Badań Zabytków Prawa.